కథానిక:

గాంభీర్యం

శ్రీ పి. గణపతిశాస్త్రి

౧

'ఇది ఎవరి విగ్రహం మల్లన్నా?'

మల్లన్న ఉలిక్కిపడి వెనక్కి తిరిగి చూశాడు. అతని కింతవరకు రాజనర్తకి రంగనాయకి తన వెనక నిలబడినట్లే తెలియదు. అతడు తదేకధ్యానంగా తనశిల్పంలో నిమగ్నుడైనాడు. తటాలున వెనక్కి తిరిగి రంగనాయకిని చూచి, చకితుడై తన చిరుసుల ఉత్తరీయం ఒళ్లంతా కప్పుకుని, చేతిలోని, ఉలి కింద ఉంచకుండానే కంగారుపడుతూ, యాదాలాభంగా,

"అబ్బే! ఎవరిదీ కాదు!" అన్నాడు.

"ఇంతవరకు చెక్కిన తరవాత ఎవరిదీ కాకపోవడ మేమిటి?"

"అయినా నీకళ్ళ కెల్లాగ కనిపిస్తూందో చెప్పు చూదాము!"

"కోతిలా ఉంది!"

"నిజంగానే!"

"నిజమే!"

"కోతిమాత్రం కాదులే"

"అయితే ఆంజనేయ స్వామివారా?"

"కాదు"

"మరి ఎవరు చెప్మా!"

"దేవదాసి!"

"అయితే నేను కోతి నంటావా!"

మల్లన్న అల్లాగే తన విగ్రహం చెక్కుతూ "నువ్వేదో అప్సరస ననుకుంటున్నావు గాని నిజంగా కోతివే" అని దెబ్బించాడు. దీనితో ఆమెలోని పరిహాసభావం అంతా పటాపంచలైపోయింది. ఆ తరవాత రంగనాయకి "ఓహో! మాటలు బాగానే నేర్చావే!" అని అతనికేసి చురచురా చూస్తూ అక్కడినుంచి బయలుదేరి ఆ దగ్గరగానే ఉన్న నాగమూర్తి భవనం వైపు గబగబా నడిచివెళ్లింది.

మల్లన్న ఆమె శరీర భంగిమలు గమనిస్తూ అలాగే శిల్పం మలుస్తున్నాడు. ఆమెమీద పడిన పుష్యమాసోదయ కాంతిలో ఆమెమొలనూలి మువ్వలు, కర్ణతాటంకాలు, కాలి అందెలు తళతళ మెరిశాయి. మల్లన్న ఆమె చంచల శరీరభంగిమలు గమనిస్తూ మధ్య మధ్య తాను మలిచే శిల్పంకేసి నిదానంగా పరిశీలిస్తున్నాడు.

శిల్పాచార్యుడు నాగమూర్తి భవనంచుట్టూరా ఉన్న ఉద్యానవనంలోని ఒక పొన్నతరువునీడలో నిలబడి మల్లన్న ఉలితో ఒక విగ్రహం మలుస్తున్నాడు. అతనిదృష్టి కనుచూపుమేరలో నడిచివెడుతూన్న రంగనాయకిని పరిశీలిస్తున్నది.

అప్పుడే రెండుగడియల పొద్దెక్కింది. అయినా మంచు కురవడంవల్ల ఆ పరిసరం అంతా పొగ కమ్మినట్లు దృశ్యాదృశ్యంగా భాసిస్తున్నది. మంచుబిందువులప్పుడప్పుడు చెట్ల ఆకులమీదినుంచి జారి నేలపై రాలుతున్నాయి. దూరంగా ఒకచోట కొంతమంది పిల్లలు చలిమంట చుట్టూరా జేరి చలి కాగుతున్నారు. చలిమంట పైకి లేచినకొద్దీ దూరంగా నృత్యంచేసే వారినీడ లన్నీ దగ్గరదగ్గరగా గుమిగూడుతున్నాయి. ఆ చలిమంటవెలుగులకు మేలుకున్న పిట్టలు గూళ్ళలో కలకలారావాలు చేస్తున్నాయి. మల్లన్న అల్లాగే కనబడినంతవరకు రంగనాయకిని పరిశీలిస్తూ చెక్కడపుపని చేస్తున్నాడు. దూరంగా భవనప్రాంగణంలో ఆచార్యునితో సంభాషిస్తున్నా, రంగనాయకి వైఖరు లతని శిల్పవిన్యాసాలకు సహకరిస్తూనే ఉన్నాయి.

రంగనాయకి ప్రత్యక్ష మయ్యేసరికి శిల్పాచార్యుని సర్వావయవాలు నేత్రాలై వికసించాయి. వస్తూనే రంగనాయకి ఒక వంకదణ్ణం పెట్టి, ఆచార్యుడు పూర్తిచేసిన మేనకా విశ్వామిత్రశిల్పం ఎంతో ఆశ్చర్యంగా పరిశీలింపసాగింది. నాగమూర్తి సోగగా

వంగిన ఆమె నేత్రాంచలాలు తిలకించాడు. శిల్పం చూస్తూ, దానివిషయం గ్రహించిన ఆమె కపోలాలు ఎఱ్ఱబంతిపూరేకులు విరజిమ్మాయి. ఆచార్యుని కించు మించుగా ౪౫ ఏళ్లుండవచ్చును. అయినా ఆయన మంచిరూపసి లాగే కనిపిస్తున్నాడు. బంగారు సరిగంచు పనిగలవంగపండురంగు కాశ్మీరశాలువా కప్పుకున్న అతనిశరీరచ్ఛాయ ఆశాలువా కాంతులలో కలిసిపోతున్నది. మాట్లాడినప్పుడల్లా రత్నఖచిత కుండలాలాయన కపోలాలపై కదులుతున్నాయి. తాంబూలం నములుతూమధ్యమధ్యన ఆయన పండు తమలపాకుల ఈనెలు తీస్తున్నాడు. ఒక చెక్కుటక్కున కొరికి పెద్దపెద్ద పెదిమెలపై ప్రసరించే చిరునవ్వుతో ఆయన మెల్లిగా ఇల్లా అన్నాడు.

"రంగా! ఇవ్వన్నీ ఎందుకో తెలుసునా?"

"తెలియలేదు. అళియరాయలవారేమైనా కొత్త దేవాలయం కట్టిస్తున్నారా?"

"కాదు: యాచమనాయనింగారు విఠలస్వామి వారి గోపురం అలంకరింప జేసి, ధనుర్మాసోత్సవం చేయిస్తున్నారు."

"అయితే మేళతాళాల సందడి బాగా ఉంటుందన్నమాట!"

"ఆహా! అందులో నువ్వుకూడా ఉన్నావన్నమాటే! సరేగాని, ఈ మేనకావిశ్వామిత్ర విగ్రహం బాగా వచ్చిందా?"

"ఏమో నాకేం తెలుసును. నే నెప్పుడైనా మేనకను చూశాను గనకనా?"

"నేను మాత్రం చూశానా! రంగా!"

"అబ్బో! మీ రెవ్వరూ చూడకేం చాలా మంది నే చూశారు! చూడకపోతే అచ్చుపోసినట్లింతబాగా చెక్కగలరా?"

రంగనాయకి అసూయగా ఆచార్యునిపై పాక క్రీగంటిచూపు చూసింది.

"అదేమిటి రంగా! నిజంగా నిన్నే మనసులో పెట్టుకొని నేనీ మేనకామూర్తి మలిచాను"

"నే నంతటి చక్కని చుక్కనా?"

"నీవు సాక్షత్తూ ఆ మేనకవే!"

"ఆఁ! చాల్లెండి మీ వేళాకోళాలు!"

"వేళాకోళాలు కాదంటే నమ్మవు గదా! నువ్వు ముమ్మాటికీ మేనకవే!"

ఆచార్యుని చూపు రంగనాయకి అధరరక్తిమ వైపు తిరిగింది. ఆమె సిగ్గుతో తలవొంచుకుని, కాలి బొటనవ్రేలితో నేలమీద వ్రాస్తూ మెల్లిగా యిలా ఎత్తిపొడిచింది.

"పోనీలెండి! నేను కోతిని మాత్రం కాను! నా కదే పదివేలు."

"అదేమిటి? నువ్వు కోతివని ఎవ రన్నారు?"

రంగనాయకి తనకూ మల్లన్నకు మధ్య జరిగిన సంభాషణకు బాగా చిలవలు, పలవలు చేర్చి చెప్పింది. ఆచార్యునికి మల్లన్నమీద బాగా కోపం వచ్చింది.

"ఈ మధ్యన వీడి ధోరణి ఏమీ బాగాలేదు. నేనొకసారి పిలిచి కూకలేస్తాలే!"

"అది అంతా ఎందుకులెండి! ఏదో మీదగ్గర విద్య నేర్చుకొని మీ పేరు నిలబెడితే చాల్లెండి."

ఆ పిమ్మట రంగనాయకి తిరిగి వెళ్లబోయింది.

"అవును లే! నేనింత కష్టపడి నీవిగ్రహం చెక్కినందుకు బహుమతి!"

నాగమూర్తి రంగనాయకి దగ్గరగావచ్చి ఆమె చెక్కిలి ముద్దు పెట్టుకోబోయాడు.

"చాల్లెండి! మీ కోతిచేష్టలు!"అని రంగనాయకి అతన్ని తప్పించుకొని తుర్రుమని వీధిలోకి పారిపోయింది. ఆచార్యునికి ఆమె మాటల నిగూఢవ్యంగం సూటిగా గుండెల్లో నాటుకొంది!

౨

ధనుర్మాసోత్సవాలు బాగా దగ్గిరపడ్డాయి. సంక్రమణ పుణ్యకాలానికి స్వామి ఆలయగోపురాలంకారాలన్నీ పూర్తి అయిపోవాలి. ఆచార్యుని శిష్యు లందరు ఒక్కరొక్కరే తమకు వప్పగించిన ప్రత్యేకవిగ్రహా లన్నీ పూర్తిచేసి ఆచార్యుని కప్పగిస్తున్నారు. మల్లన్న కప్పగించినవాటిలో రెండు మూడు మూర్తు లింకా పూర్తి కావలసేఉన్నాయి. ముహూర్తం దగ్గిరపడుతున్నకొద్దీ ఆచార్యునకీ విషయంలో ఆత్రత ఎక్కువైంది. ఏదో తనపని తాను చేసుకుపోతున్నాడుకదా అని ఈ మధ్యన నాగమూర్తి అతనిపని ఎంతజరిగిందో బాగా పరిశీలించ

లేదు. ఈ మల్లన్న తల్లిపోయిన దగ్గరనించీ ఆచార్యుని కేదో ఆవేదన కలిగిస్తూనే ఉన్నాడు.

మల్లన్న నాగమూర్తి కొక వేలువిడిచిన మేనల్లుడవుతాడు. వాళ్లది చాలాసామాన్యసంసారం. చిన్నతనంలోనే తల్లిదండ్రులు పోయిన మల్లన్నకు ఆచార్యుడే సంరక్షకు డైనాడు. మల్లన్న చిన్నప్పుడు చిట్టిచిట్టి మట్టిబొమ్మలు చేసి వాటితో ఆడుకునేవాడు. ఆచార్యు డతనిలో సునిశిత మైన శిల్పప్రతిభ ఉన్నదని గ్రహించి, అతని నీ విద్యలో ప్రవేశపెట్టాడు. కాని మొదటినించీ అతనిశిల్పపద్ధతి అదొకతరహాగా తయా రయింది. నాగమూర్తి శిష్యు లందరితోను శిల్పంలో సౌందర్యము, లాలిత్యము, సంప్రదాయము, తు-చ తప్పకుండా ఉండాలని నొక్కి చెబుతూం డేవాడు. ఆశిల్పాలన్నీ మార్దవ పూర్ణమైన సౌందర్యంతో తొణికిసలాడుతూ ఉండాలని అతని పట్టుదల. ఎల్లన్న మొదలయిన శిష్యు లంతా విగ్రహాలన్నీ ఆయన చెప్పినట్టుగా అచ్చుపోసినట్లు తయారు చేసి ఇచ్చేవారు. వేషభాషలదగ్గరనించీ వారు నాగమూర్తిని అనుకరించేవారు. అష్టోత్రపాఠాలలా ఉన్న ఆశిల్పాలు చూసి ఆచార్యుడు మురిసిపోతూ ఉండేవాడు. కాని మల్లన్నబాణీ అంతా అతనికేదో వికారంగా, తనశిల్పాలను వెక్కిరిస్తున్నట్టుగా ఉండేది.

ఆచార్యుడు తనభవన ప్రాకారంలో ఎక్కడా అసౌందర్యంగాని, అమంగళచ్ఛాయగాని, విషాదనిశ్వాసంగాని చొరకుండా అతిజాగ్రత్తగా కాపాడుకునేవాడు. ఎక్కడైనా ఒక్క కాకిపిల్ల కూసినా అతని శ్రుతికుహరాలలో శూలంతో పొడిచినట్టుండేది. సకృత్తుగా నైనా దౌర్భాగ్యంతో అల్లాడే దరిద్రులు కనిపిస్తే అతడు దూరదూరంగా తప్పుకుని ఒక్క నిమిషం కళ్లుమూసుకునేవాడు. ఎల్లప్పుడు పాముకుబుసాల వంటి సరిగంచువలువలు, ఉత్తరీయాలు ధరించి వాటిభారానికే అలిసిపోయి ఉసురుసురంటూ ఉండేవాడు. అతని స్వాప్నికశిల్పజగత్తులో వారసుందరీ సౌందర్యం ఒయ్యారంగా నృత్యం చేస్తూ కళ్లలో కలిసిపోయేది. ఆ వారకాంతల పాదకింకిణీ మంథరనాదం అతని అంతరాంతరాల్లో వీణానిక్వణనంలా మ్రోగి రాగప్రవాహాలతో వెల్లివిరిసేది.

నాగమూర్తి మధ్యాహ్నం భోజనం చేసి తాంబూలసేవ చేసి, హంసతూలికా తల్పంమీద మేనువాల్చి కొంచెంసేపు విశ్రమించాడు. తిరిగి లేచేసరికి మధ్యాహ్నం మూడుఝాములు తిరిగింది. నాగమూర్తి బద్ధకంతో జోగే కళ్లతో శీతాకాలం ఎండలో చలికాగుతున్నట్లు నిశ్చలంగా నిలిచిన పూలతీగలవేపూ, పొన్నతరువులవైపూ, నీడల్లో కలిసిపోతున్న నీరెండవైపూ చూస్తూ రెండుమూడు సారులు ఆవలించి చిటికెలు వేశాడు.

ఇంతలో లోపలికి నిశ్శబ్దంగా వచ్చి నిలిచిన ఎల్లన్న అతని భావనాప్రవాహానికి అడ్డు తగిలాడు.

"ఏం ? ఎల్లన్నా ! పనిఅంతా పూర్తి అయిపోయినట్లేనా ?"

"ఆఁ అన్నీ అయినట్లే ! ఇంకా మల్లన్న ఒకటి రెండు మూర్తులకు నగిషీపని చెయ్యాలనుకుంటాను !"

ఆచార్యునికి చిరాకు తలకెక్కింది. "ఒరే, తెల్లారితే ముహూర్తంగదా ! ఇన్నాళ్లనించీ వీ డేమి చేస్తున్నట్టు ?"

రంగనాయకి ఎన్నడూ ఎల్లన్న శిల్పాలదగ్గరికి రానైనా రాలేదు. అందుచేత ఇప్పు డతని కొక అవకాశం దొరికింది. ఆ లోపలికోపంతో చల్లగా ఇల్లా అంటించాడు.

"ఏమోనండి ! ఏంచేస్తున్నాడో ! అస్తమానమూ ఏవో రాళ్లు చెక్కుతూనే ఉన్నట్లు ఉంటాడు మరి."

నాగమూర్తి ముఖం ధుమధుమలాడింది. ఎల్లన్న ఆవిషయం కనిపెట్టక పోలేదు.

"ఒరేయి ! ఎల్లన్నా ! పద ! పని ఎంతవరకయిందో చూదాము."

ఇద్దరూ నడిచివెళ్లి మల్లన్న శిల్పాలు మలుస్తున్న పొన్నచెట్టు నీడకు జేరుకున్నారు. ఆచార్యుడు అతడు చెక్కిన శిల్పాలన్నీ చూసి ప్రస్తుతం మల్లన్న మలుస్తున్న విగ్రహం దగ్గర నిల్చున్నాడు. మల్లన్న తన తన్మయతలో వెనకాల నిల్చున్న గురుశిష్యుల నిద్దరినీ గమనించనే లేదు. హఠాత్తుగా అతని కీ క్రింది మాటలు ముళ్లలా గుచ్చుకున్నాయి.

"ఒరేయి ! మల్లన్నా ! ఇదేమిటిరా ! ఈ వంకర టింకర బొమ్మ ?"

మల్లన్న మేనమామ ముఖవైఖరి చూసి కంగారు పడిపోయాడు. ఉలితోసహా అతని దుర్బలశరీరము, సన్నని వేళ్ళు ఒక్కసారిగా వణికాయి. "ఇదుగో! అంతా అయిపోయింది... ఈ సాయంత్రంతో పని పూర్తిఅయిపోయినట్లే!"

"అయితే మాత్రం! ఈ దిష్టిబొమ్మలు నే నేం చేసుకోను! యాచమనాయనింగారిదగ్గిర నాకు మాట దక్కనియ్యవురా ?"

"నే నేంజేశాను-"

"ఇంకా ఏంచేశా నంటూ వేమిటి? నువ్వేదో ఉద్ధరిస్తున్నా వనుకున్నాను! చూసిచూసి, చివరికీ పేడబొమ్మలబాణీ మొదలుపెట్టా వేమిటిరా ?"

మల్లన్నకు తనసహాధ్యాయి ఎదట జరిగిన అవమానం మరీ దుర్భర మైపోయింది. ఎఱ్ఱన్న అతనికేసి "చూడు! నా తడాఖా!" అన్నట్లు చూశాడు. మల్లన్నకిది మరిఒక బాకుపోటయింది.

ఇంక ఊరుకోలేక మల్లన్న మూతి బిగించి, బింకంగా "పేడబొమ్మలబాణీ ఏమిటి?... ఏదో నాకు తోచినట్లు చెక్కాను." అన్నాడు.

"నీకు తోచినట్లు చెక్కడం ఏమిటిరా! నేను చెప్పినట్లు చెయ్యాలిగాని!"

మల్లన్నముఖం బాగా ఎఱ్ఱబడింది మళ్లీ నాగమూర్తి అందుకున్నాడు:-

"నీ తోటివాళ్లు—ఎఱ్ఱన్నా వాళ్లూ ఇల్లాగే చేశారురా! నీ కింక జ్ఞానం ఎప్పటికి వస్తుందిరా?"

"ఆబాణీ నావల్లకాదు. నే నావిధంగా చెయ్యలేను."

ఒరే! ఇన్నాళ్లకీ ఇది చేతకాకపోతే ఇక లాభంలేదు. ఇహ ఇదంతా కట్టిపెట్టి, మీనాన్నలాగ గ్రామపౌరోహిత్యం ప్రారంభించు! అది మీకుల వృత్తే!

మల్లన్న లోలోపలికోపం అంతా పైకి కనబడనీయకుండా ఎఱ్ఱన్నకేసి చూస్తూ ఇలా అన్నాడు:-

"ఏదో లేనివాళ్లం! ఏంచేస్తాం- మానాన్నగారు గ్రామపౌరోహిత్యం చేసినా ఎన్నడూ భోగంవాళ్ల వెనకాలనిలబడి తాళంమాత్రం వెయ్యలేదులే!"

నాగమూర్తికి, తనతండ్రి విజయనగర వేశ్యలకు గొల్లకలాపాలు, భామకలాపాలు నేర్పి అళియరామరాయచక్రవర్తి ఆదరం పొంది అగ్రహారం సంపాదించిన విషయం తటాలున జ్ఞాపకం వచ్చింది. దానితో అతని కళ్లు చంద్రనిప్పు లయ్యాయి! ఇక ఉండబట్టలేక, "ఛీ! దౌర్భాగ్యుడా! నాయింట్లోతిని ఇంటివాసాలు లెక్కపెడతావురా! ఫో! నాఇంట్లోంచి లేచిఫో!" అన్నాడు. అంతటితో వూరుకోక మల్లన్న చెక్కే విగ్రహాన్ని కాలికొద్దీ ఒక్క తాపు తన్నాడు. అసలా తాపుమల్లన్నకు తగలవలసినదే! కాని మల్లన్న కొంచెం తప్పించుకోవడంచేత అది విగ్రహానికి తగిలింది. ఎఱ్ఱన్న నిర్ఘాంతపోయినట్లు చూస్తూ నిలబడిపోయాడు. మల్లన్న కన్నీళ్లతో చరచరా ఆ భవనావరణం దాటి వెళ్ళిపోయాడు.

3

మల్లన్న వెళ్లిపోయిన తరువాత కొంతసేపటివరకు నాగమూర్తిని పలకరించడానికి కూడా ఎవరికీ సాహసం కలగలేదు. కోపంవస్తే ఆయన కింక ఒళ్లు తెలియదు. కాని కొంతసేపటికి అది అంతా తాటాకుల మంటలా చల్లారిపోతుంది. ఇప్పుడూ అల్లాగే జరిగింది. తీరా భోజనాలవేళ మల్లన్న తనపక్కన కనపడకపోయేసరికి అతనికి బాగా పశ్చాత్తాపం కలిగింది. ఆమర్నాడెల్లాగో అల్లాగ ధనుర్మాసోత్సవము, గోపురాలంకారము అన్నీ జరిగిపోయాయి గాని, ఆచార్యుని ముఖాన కత్తినాటువేసినా నెత్తురు చుక్కలేదు! ఆ వేళకూడా మల్లన్న ఇంటికి రాలేదు. ఇంక ఆతరవాత ఆయనకేమీ తోచక విజయనగరం అంతా వెతకవలసిందని శిష్యుల నందరినీ పంపించాడు. వారు విజయనగరవీథులు, ఆపైనసందులు గొందులుఅన్నీ వెతికారు. ఎక్కడా మల్లన్న జాడ తెలియలేదు. తొందరపడి ఏదైనా అఘాయిత్యం పని చేశాడేమోనని నాగమూర్తికికంగారు పట్టుకుంది. ఆచార్యుని భార్య మల్లన్నని చిన్నపటినుంచీ పెంచిపెద్దవాణ్ణిచేసింది. పండుగరోజుల్లో మల్లన్న యింట్లో లేకపోవడంవల్ల ఆమెకు మతిపోయినట్లయింది. మంచి మంచి బట్టలూ అవీ ఇచ్చినా, మల్లన్న అవి అతిపొదుపుగా వాడుకుని, సామాన్యంగా చిరుగులబట్టలే కట్టుకుంటూఉండేవాడు. మల్లన్న ఎక్కడ ఏమి ఇబ్బందులు పడుతు

స్నాడోనని నాగమూర్తి లోలోపల చాలా బాధ పడ్డాడు.

చివరికి ఒకనాడు మల్లన్నవార్త చూచాయగా తెలిసింది. రాజధానీ నగరానికి సమీపంగా ఉన్న ఒక పల్లెటూళ్లో మల్లన్న ఉన్నాడనీ, అక్కడ అతను పిల్లల బొమ్మలు, చిన్న చిన్న విగ్రహాలు చేసి అమ్ముకుని జీవయాత్ర సాగిస్తున్నాడనీ ఒకవార్త వచ్చింది. వెంటనే నాగమూర్తి ఎల్లన్నను పిలిచి అతన్ని ఇంటికి తీసుకు రమ్మని పంపించాడు. కాని మల్లన్న అతనితో ఇంక విద్యానగరం రాదలచుకోలేదని ముక్తసరిగా చెప్పి పంపించేశాడు. ఆపైన ఆచార్యుడే ఒక మేనా ఎక్కి మల్లన్న ఉన్న గ్రామానికి వెళ్లాడు.

కానివెళ్లిన మరునాటి సాయంత్రానికే నాగమూర్తి మేనా తిరిగివచ్చేసింది. మేనాలోపల నాగమూర్తి జ్వరంతో మూలుగుతున్నాడు. ఆయన్ని జాగ్రత్తగా తీసుకువెళ్లి లోపల పడుకోబెట్టారు. భార్యవచ్చి మల్లన్నమాట అడిగింది. ఆచార్యుడు జ్వరంతో మూలుగుతూ మల్లన్న రానన్నాడని ఆమెతో చెప్పాడు. ఆమె, ఈవార్తవిని నిర్ఘాంతపోయింది. నాగమూర్తే వెడితే మల్లన్న రాకపోడని ఆమె అనుకుంది. పైగా నాగమూర్తి పుట్టెడు జ్వరంతో తిరిగి వచ్చాడు. ఆమె దీనితో ఒక పెద్దనిట్టూర్పు విడిచింది.

క్రమంగా జ్వరం ఎక్కువైపోయింది. జ్వరం తగిలిన మూడవనాటి రాత్రి ఆచార్యునికిక ఒంటిమీద స్పృహ లేనట్లే కనిపించింది. ఆస్థితిలో ఆచార్యునికి ప్రయాణవృత్తాంతం అంతా మళ్లీ కళ్లకు కట్టినట్టు కనిపించింది.

మల్లన్న నివసించేది చాలా కుగ్రామం. అతడు ఉన్నగృహానికి ఇరుగుపొరుగున ఉన్న వాళ్లంతా చాలా సామాన్యసంసారులు. మల్లన్నది ఒక పూరి ఇల్లు. నాగమూర్తి అక్కడికి జేరుకునే సరికే సూర్యాస్తమానం అయింది. ఆయింట్లో రెండే గదులున్నాయి. ఒకదానిలో మల్లన్న స్వయంపాకం చేసుకుంటున్నాడు. రెండవదానిలో తన బొమ్మలు అన్నీ పెట్టుకున్నాడు. ఆపరిసరము, ఆయిల్లు చూసేసరికే ఆచార్యునికి ఒళ్లంతా జలదరించింది.

మల్లన్న ఉన్నదానిలోనాగమూర్తి కేమీలోటు చెయ్యలేదు. చాలా అప్యాయంగానే ఆదరించాడు. ఆచార్యు డతని శిల్పాలు చూద్దామని ఆరెండవ గదిలోకి వెళ్లాడు. గాని అంతా అంధకారబంధురంగా ఉంది. అక్కడ కూడా చిన్న బొమ్మలు కొన్ని అస్పష్టంగా కనిపిస్తున్నాయి. మల్లన్న దీపం వెలిగించుకు వస్తానని వంటగదిలోకి వెళ్లాడు. ఆచార్యుని ఎదురుగా ఒక పెద్ద విగ్రహం కనబడింది. కాని ఆచీకటిలో అది చాలా అస్పష్టంగా వుంది. ఇంతలో ఒక ప్రమిదలో దీపం వెలిగించి తీసుకుని వచ్చి మల్లన్న మెల్లిగా ఆ విగ్రహం ఎదుట ఉంచాడు.

ఆచార్యు డా విగ్రహం అంతా జాగ్రత్తగా పరిశీలించాడు. ఒక్కసారిగా అతనికి ముచ్చెమటలు పోశాయి. హృదయాని కొక వజ్రఘాతం తగిలినట్లయింది. అది ఒక భయంకరమైన భిక్షుక స్త్రీ విగ్రహం! ఆ దీనురాలు మశూచికంతో మరణవేదన పడుతున్న తన శిశువు నెత్తుకుని ఆప్యాయంగా ముద్దు పెట్టుకుంటూంది. ఆ శిశువు శరీరం అనవాలైనా లేకుండా ఒళ్లంతా ఒత్తుగా మశూచికం పోసింది. తల్లి ఆరోగ్యంగానే ఉంది. అయినా ఆమె అపారమైన మాతృప్రేమతో ఆ శిశువును తన హృదయానికి హత్తుకుని విచారంగా ఆ శిశువు కళ్లల్లోకి చూస్తున్నది.

అది చూసీచూడ్డంతోనే ఆచార్యుని హృదయంలోఅసహ్యభావము, భయము, ఒకదానితో ఒకటి పెనవేసుకుని నృత్యంచేస్తూ ఉవ్వెత్తుగా పొంగాయి. ఆతరవాత మరి అతడా విగ్రహంకేసి చూడలేకపోయాడు. భయంచేత అతని కాళ్లు వణికాయి. ఆ భయోద్వేగంలో అతడక్కడ నిలబడలేకపోయాడు. ఇక్కడికి రాగానే మొదట మల్లన్నని తిరిగి యింటికి రమ్మని ఆహ్వానించాడు. మల్లన్న "తరవాతఎప్పుడైనా వస్తా"నని మర్యాదగా చెప్పితప్పించుకున్నాడు. వెళ్లేటప్పుడు నాగమూర్తిమళ్లీ అతన్ని రమ్మని అడుగుదా మనుకున్నాడు గాని మరి అతని కామాటే జ్ఞాపకం రాలేదు. మేనా ఎక్కిన కొంతసేపటికే అతనికి పులకరం వచ్చినట్లయింది. క్రమంగా అది జ్వరంగా మారిపోయింది. జ్వరం వచ్చిన మూడవనాటి రాత్రికూడా ఆ విగ్రహం అతని కళ్లఎదురుగా నిలబడినట్టు కనబడింది. అతడు భయపడి కళ్లుమూసుకున్నాడు. ఆ రాత్రంతా భయంకరంగా కలవరిస్తూనే ఉన్నాడు.

ఆ మర్నాడు యథాప్రకారంగా వైద్యులు వచ్చి అతని నాడి పరీక్ష చేశారు. వారనుమానించినట్లే అయింది. నాగమూర్తి ఒంటిమీదా, ముఖం మీదా మశూచికం చిహ్నాలు కనబడ్డాయి. ఆ రాత్రికి అది మశూచిక మేనని స్థిర పడిపోయింది. మశూచికం అనే మాట అనేసరికి ఆచార్యుని మనస్సులో జ్వలిస్తున్న జీవితాశాజ్యోతి కాస్తా అంతరించిపోయింది. అతనికిక జీవించాలనే కోరికే కలగలేదు! అతడు మంచి రూపసి కావడంచేత చిన్నప్పటి నుంచీ ఈ వ్యాధి అంటేనే అతనికి విపరీతభయం. ఏ దురంత వ్యాధి వచ్చినా అతడింతగా భయపడి ఉండకపోను! జ్ఞానం వచ్చినప్పటినించీ ఎక్కడా లోపంలేని శరీరసౌందర్యం ఆరాధించి అన్వేషించే అతనికి వికృతశరీరంతో జీవించడంకంటె అలాగే మరణించడమే మంచిదనిపించింది! తనకీభయంకరవ్యాధే ఎందుకు రావాలి? అతడనేకవిధాలుగా ఆలోచించాడు. అతనికీప్రశ్నకి ప్రత్యుత్తరం దొరకలేదు. చివరికి విధి విధానం అజ్ఞేయమని అతడు సమాధాన పడ్డాడు.

క్రమంగా ఆనాటికానాడు మశూచికం ఎక్కువై అతని శరీరం అంతా అందవికారంగా తయారయింది. అతని పరిస్థితి చూచి వైద్యులు కూడా భయపడ్డారు. ఆనాడే మల్లన్నకు కబురు వెళ్లింది. మల్లన్న వచ్చేసరికి వ్యాధి చాలా ముమ్మరంగా ఉంది. నాగమూర్తికి మల్లన్న వచ్చిన సంగతే తెలియదు. మల్లన్న ఎన్నడూ మశూచికం పడలేదు. మేనత్త వద్దని ఎంత బతిమాలినా వినక అతడాచార్యుని శయ్య విడకుండా అహోరాత్రాలు పరిచర్య చేశాడు. అప్పుడప్పుడాస్పృహలేని స్థితిలోనే నాగమూర్తి ఎవరికోచేతులు జోడించి, నమస్కరించి లోలోపల ఏదో గొణుక్కునే వాడు.

వైద్యులదిమూచి బాగా సంధించినదనీ, వ్యాధి చెయ్యిదాటిపోతున్నదనీ నిశ్చయించారు. ఆనాటి రాత్రి గడవటం కష్టమని అందరూ అనుకున్నారు.
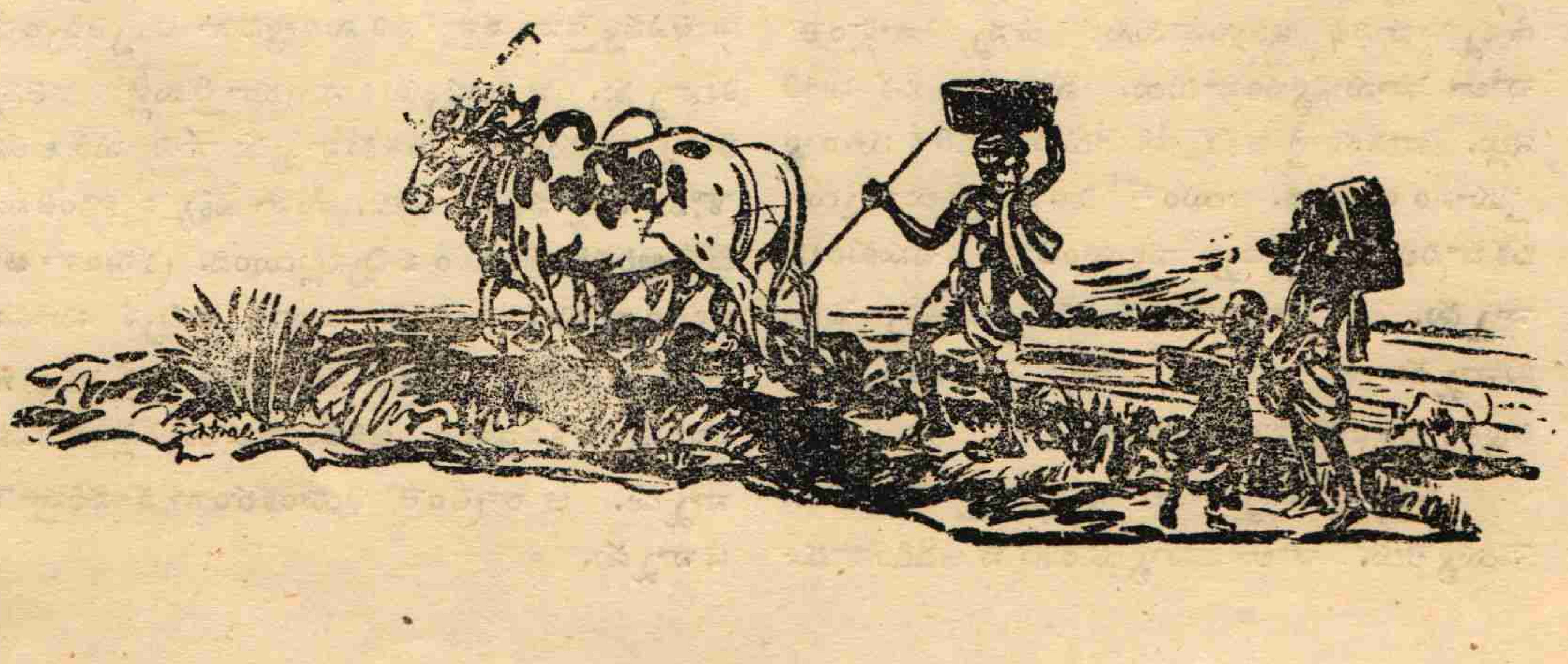
కాని, అతికష్టంమీద ఆరాత్రి గడిచింది. మరునాడు అరుణోదయము, వైద్యుల మనస్సులలో ఆశోదయము ఒక్కసారిగా జరిగాయి. మల్లన్న ఆచార్యుని కేసి నిశ్చలంగా పరిశీలించాడు. ఆచార్యుడు మెల్లిగా కళ్లు తెరిచాడు. క్రమంగా వైద్యులకు ధైర్యం కలిగింది. మల్లన్న అతని దృష్టికి ఎదురుగా జరిగి కూర్చున్నాడు. నాగమూర్తి అతనివేపు కొంతసేపు చూసి, "మల్లన్నా! వచ్చావురా! నాయనా!" అన్నాడు. మల్లన్న సంతోషంతో మరీ దగ్గరగా జరిగాడు. ఆచార్యుడు ఒక్క నిట్టూర్పు విడిచి "మల్లన్నా! ఇంతకాలానికి ఈ శిల్పవిద్య లోతు తెలుసుకున్నానురా!" అన్నాడు. మల్లన్న ఈమాటకు కూడ సమాధానం చెప్పలేదు. అల్లాగే ఆచార్యుని వైపు చూస్తున్న అతని రెండు కళ్లల్లోను రెండు బాష్పకణాలు నిలిచాయి!